

Van Rodenbach tot Duvel

-

(Lezing op het jubileum van de Vereniging van West-Vlaamse Schrijvers, 22 maart 2012, Brugge)

-

Waarde Vrienden,

“Ubi Amici, ibi Opes “ !

Wie tegenwoordig de slimste Vlaming ter Wereld wil zijn, begint met een Latijnse spreuk. Ik ontleen mijn citaat aan onze goede oude collega Erasmus, een der weinige grote schrijvers die geen West-Vlaming is. (Wij kregen hem van Rotterdam en wij hebben ze de Bruggeling Peter Vandermeersch gegeven).

” Daar waar vrienden zijn, zegt hij, daar is rijkdom”. En dat is zeker waar. Maar het tegenovergestelde is ook waar. Daar waar rijkdom is, daar zijn vrienden!... Ik wil aannemen dat hier vandaag de eerste versie past. Ik voel mij in elk geval rijk dat ik er bij mag zijn als de Vereniging van West-Vlaamse Schrijvers haar gouden jubileum viert. Met welk goud men verkeert, wordt men geëerd.

Ubi Amici...

Toen ik aan deze feestdag begon te denken, ontving ik toevallig de beste boekenbijlage die je tegenwoordig in Vlaanderen kunt lezen: *NRC Handelsblad*. Zij was gewijd aan de Nederlandse Boekenweek, met als thema: de vriendschap, en meer bepaald de schrijversvriendschap. En wat las ik daar ? ” *Literatuur is een eenzaam bedrijf waarin andere schrijvers nauwelijks te verdragen zijn. Daarom zijn echte vriendschappen tussen schrijvers zeldzaam*”. (Als u de auteur wil feliciteren, zijn naam is Wieringa, Tommy voor de vrienden). Een andere auteur vroeg : “*Veel vrienden, is dat goed voor een schrijver ?*”

Ik dacht een ogenblik aan de mistroostige romancier die ik ooit hoorde zeggen : “*Een vriend is iemand die nog geen recensie over uw boek heeft geschreven*”.

Wat mij betreft, luidt mijn antwoord : Vrienden zijn goed voor een schrijver. Zoals Guinness good is for you. Want ik heb het recente boek van Fernand Bonneure gelezen, zijn “Panorama op de West-Vlaamse Letteren”, een overzicht van vijftig jaren literaire ontmoetingen, activiteiten en publicaties. Ik wist al lang dat ze talrijk waren, maar toch was ik verrast door deze overvolle “boomgaard van vogels en vruchten”, om het met Karel van de Woestijne te zeggen. En met blije ogen keek ik naar de lange praalstoet van onze taal die voor mijn ogen defileerde, dichters naar wie ik als jonge man heb opgekeken, auteurs die mij hebben binnengeleid en opgeleid in de kranten- en letterenwereld, romanciers die ik ooit heb geïnterviewd, een hele rij auteurs van allerlei kleuren met wie ik heb samengewerkt. Ik merkte hoe ik, in de Brabantse landouwen, toch altijd sterk de rijkdom van West-Vlaamse vrienden heb genoten.

Ik schrok ook wel toen ik ontdekte, dat ik zelf in die voorbije vijftig jaar een halve eeuw ouder ben geworden ! Vriendschap kent geen tijd. Is het echt al zo lang geleden dat ik André Demedts in Ingooigem op een podium zag staan, voor het witte huis van Hugo Verriest ? Alsof het gisteren was,

maar het was helaas al in de jaren zestig, zat ik ineens weer een straat verder op Het Lijsternest te luisteren naar de Meester van het Proza. Ik zag mij weer op de redactie luisteren naar Herman Bossier die de geheimen van Joris Karl Huysmans en pasterke Van Haecke ontrafelde. Ik was weer bezig het piepkleine geschrift van paus Urbanus van de Voorde persklaar te maken. Ik hoor de stem van Raymond Brulez die zijn verhaal doorspekt met Franse citaten uit de achttiende eeuw. Ik denk aan het tweetalige tijdschriftje van een 20-jarige onderwijzer uit Rekkem dat ik met enkele regeltjes in de krant smokkelde. En ik onderneem weer mijn eerste pogingen om een wekelijkse boekenpagina te maken voor een volksblad vol moord en brand, en ik merk dat mijn medewerkers alle uit het Westen komen, te beginnen met die jonge onderwijzer, die Jozef Deleu heette, en met Fernand Bonneure, die thans met Manu Ruys (ondertussen ook al lang West-Vlaming) de oudste overlevende van wijlen de "Standaard der Jeugd" is. En ook de opvolger van Bonneure, de huidige voorzitter, heeft ooit à la Bonheur in de kolommen van onze Letterenstandaard gemarcheerd, tot wij opstapten.

Waarde vrienden, het lezen van het Lexicon is voor mij ook een oefening in weemoed.

Ik vond er tot mijn vreugde ook de naam in van de pionier van de Vlaamse romankunst in de negentiende eeuw. Ik heb onlangs het jaar mogen inleiden waarin wij zijn tweehonderdste geboortedag vieren en een nieuw standbeeld voor hem oprichten: de Antwerpse flamingant met de Franse naam, die door zijn verblijf in Kortrijk en door zijn werk méér dan een West-Vlaming is geworden. In het jaar dat aan Hendrik Conscience is gewijd, denk ik ook graag aan iemand die niet in het lexicon zal voorkomen, omdat hij rakelings naast onze provincie is geboren, Louis Paul Boon, honderd jaar geleden. Conscience en Boon, ze hadden meer met elkaar te maken dan Louis zelf dacht. De ene leerde zijn volk lezen, dat wil zeggen: hij gaf ons het wapen voor onze bewustwording. De andere stelde een eeuw later de vraag: Wat hebben wij met dat wapen voor de mensen gedaan? Boon geloofde niet meer, dat men er een geweten mee kon schoppen. En toch probeerde hij het, zij het wanhopig glimlachend.

Vele anderen hebben de sporen van Conscience gevolgd. Het waren niet altijd gulden sporen. Maar wij vergeten al te gemakkelijk de rol die de literatuur heeft gespeeld in de Vlaamse emancipatie. Het waren onze dichters die dit land uit de ongerijmdheid hebben gehaald.

Het *Panorama* en het veeldelige *Lexicon van de West-Vlaamse Schrijvers* roepen bij mij de literaire evolutie op, van de historische Vlaamse strijdliteratuur uit de tijd van de leuze *De Waal is gans het volk*, naar de landelijke roman en het Verdriet van België, van de keukenmeidenromans naar de overkokende koks, en van de Bossen van Vlaanderen naar de Aspiaanse politieromans...Er zou een essay te schrijven zijn over die ontwikkeling van tijd en mens in de literaire spiegel van de West-Vlamingen. Ik heb al een titel: "Van Rodenbach naar Duvel".

Goede vrienden,

In de halve eeuw waarin de V.W.S. bestaat, is de wereld van de letteren en van het boek ondersteboven gegooid en veranderd als waarschijnlijk nooit tevoren. Een zinnebeeld daarvan is de Boekentoren van de universiteit in Gent. Op het ogenblik dat men dat hoge bouwwerk restaureert, hoef je de toren niet meer te beklimmen als je zijn inhoud wil kennen. De toren van Gent komt zo, met één vingertik, op je computerscherm. Zijn inhoud wordt uitgestrooid op het oeverloze, eindeloze Internet en laat zich gewillig te voorschijn toveren. Je kan ook heel wat van die inhoud in je binnenzak stoppen of in je handtas. Je streelt even over een scherm ter grootte van een handpalm en

er verschijnt een van de vijftienhonderd boeken die er in een schijfje zijn geperst. Je kan tegenwoordig je hele bibliotheek meenemen in de trein of het vliegtuig.

En er ontstaat een nieuwe soort van lezers, maar ook van schrijvers. In de nieuwe media, die men de *Sociale Media* noemt, alhoewel zij het individualisme ten top voeren, in de nieuwe media wordt de schrijvende mens in elk geval een totaal andere figuur. Facebook, blogs, mails, twitter, webcam, I-pad, noem maar op, ze zijn bezig een eigen snelschrift te ontwikkelen, een Nederengelse stenografie, waarin Smileys duidelijk maken wanneer je moet lachen of schreien. Die taal wordt niet geschreven, maar ingetikt. En dat ligt in het bereik van iedereen. Je moet geen pen meer kunnen vasthouden om te schrijven. Er ontstaan nu zogenaamde *burgerjournalisten*. Iedereen kan nu voor journalist spelen, de spreekwoordelijke hond met een hoed op zowel als de student die zijn eindwerk afschrijft van Wikipedia. Iedereen is nu opiniemaker-naast-God. Er zijn dus ook *burgerliteratoren* geboren, om nog niet te spreken van *burgercritici* en de eindeloze reeks van *stand-up comedians* die in hun zetel blijven zitten om te schelden en te roddelen. Ondertussen evolueren de enkele overblijvende kranten tot weekbladen waarin de literaire inbreng van weleer door interviews met B.V.s wordt overheerst, en de oude verhalen zijn opgevolgd door reportages en columns. De kranten verschijnen almaar meer op het computerscherm en zij hebben hun inhoud en opmaak aangepast aan wat de televisie haar *schermgezichten* noemt. En de hoofdredacteur heet nu *marketeer*, zijn bijbel is de opiniepeiling, zijn waarheid is het kijkcijfer van de televisie. Boeken zijn interessant als zij de stof leveren voor een magazine-verhaal, en voor de echte magazines gebruikt men nu een naam die een bijzondere betekenis heeft gekregen : *de Boekskes*. Literaire essayisten en critici zoeken een nieuw leven in de onmetelijke ruimte van Internet. Ja, er is nog een leven na de dood van de tijdschriften: in de Webstek, pardon, de *Web Site*.

En ik ken *Mediamensen* (er bestaat nu een mensensoort die nog alleen in en door en voor de Media leven) ik ken Mediamensen en Beeldcultuurdragers die er heilig van overtuigd zijn (heilig, bij manier van spreken) dat zij het Schrijversboek van Weleer, het literaire boek zowel als het andere, weldra zullen verdrinken in de *Mainstream*. (Vroeger vaarden schrijvers op de Leiestroom, nu op de Mainstream).

Ik kan het niet geloven, maar ik ben dan ook al over de tachtig en ik heb nog leren schrijven op een lei met een griffel en mijn Underwood is op de prondelmarkt geen eurocent waard. Wat ik wèl geloof is, dat bepaalde genres van boeken, informatieve en amusementsboeken en tijdschriften volkomen zullen overgaan naar de elektronische wereld, zoals de kranten bezig zijn te doen en de encyclopedieën al gedaan hebben.

Hoe zullen de schrijversverenigingen die evolutie verwerken ? Zullen de schrijvers, op hun zoektocht naar de rijkdom van vrienden, zich tevreden stellen met een latrelatie, op basis van face-boek of webcam, met twitters als een nieuwe soort van haikoes ?

Ik denk dat Het Boek met hoofdletter, het echte literaire (en voor mij dus) levensbeschouwelijke boek, nog veel meer door de evolutie beïnvloed zal worden, maar dat het zijn eigen leven zal blijven zoeken, zijn eigen stijl en menselijkheid. Omdat een Schrijver iemand is, die bij volle daglicht een lamp aansteekt, en die, als een oude Griek van voor de Euro, op straten en pleinen, in de verwarring van de vrije markt, op zoek gaat naar een mens.

En wat te denken over een WESTVLAAMSE vereniging ? Ik hoorde iemand zeggen, dat we niet zo regionaal mogen denken in een tijd waarin zelfs de identiteit van een volk in vraag wordt gesteld. Ik ben daar niet zo bang voor. Ik citeer Jozef Deleu, de bekendste grensbewaker van Ons Erfdeel: "Iedereen is van ergens". Ik voeg daar aan toe: ons erfdeel is van hier.

Ook als niemand nog een identiteit zal hebben, zal er nog altijd wel een West-Vlaming zijn. Al was het maar omdat niemand anders weet hoe men de letters G en H goed moet uitspreken zoals het hoort. Ik bedoel: het DNA van ons Nederlands ligt hier !

Goede Vrienden,

Een van mijn zeer geliefde schrijvers, die mijn leven heeft gekleurd, is Jean Giono, de man die op zijn berg in de Haute Provence met een vulpen bleef schrijven en die ontelbare bladzijden heeft volgepend, romans en verhalen en essays en souvenirs die ook verhalen waren. Ik ben al vaak in zijn zomerwarmte en zijn harde winterkou gaan wandelen en ik heb gezien hoe zijn land hem heeft gevormd en hoe hij zelf er zijn eigen waarheid aan toegevoegd heeft. Want de Provençaal heeft een eigen waarheid. Maar als men Giono een Provençaalse schrijver noemde, maakte hij zich zuiders kwaad. "Ik ben geen Provençaalse schrijver, zei hij, ik ben ook geen Franse schrijver. Ik ben een schrijver". En hij voegde er aan toe : " De grootste Provençaalse letterkundige is William Shakespeare."

Het belet niet, dat Giono nu in zijn geboortestad Manosque een eigen museum heeft en dat in zijn werk, waarmee hij de folklore ver achter zich laat, de zon, de taal, de kleur van de streek gloedvol aanwezig zijn. Ook Giono is van ergens.

Amici, maak van Shakespeare een West-Vlaming. En geniet van uw rijkdom.

Ad Multos Annos. (Dat is ook Latijn).

Gaston DURNEZ